

Pygy telegejnij azylycn tymen xereezennneriniñ komunistiq xyny—Marttyñ 8-ge

Kooperas azylynga xereezennner

Tываның арат хереезеннери, 1921 сыдын мурнунда кааҥ тархалды көрүп сораан. Улустун азыл албаньга кирзир пайтыгай, феодал-теократ идегеттерге тарла-дыр, олarga кул поор, паза кым полган кизге сарыта мал ыскаш саттыр полгаҥ оон-таа өске суу-лдер-пиле цер-ле амыр көрөјин тар-ладыр сорааньдан аңыда, ertem kultur talazы-пиле мырнай сыдыр калган сораань кым таа пилir.

TAR-ның 1921 сыда өскеен nasional revoluzи Тываның арат хереезеннери хостуқ ерге-шөлеезін тывыскап. Оон peer er ulus-пиле пір төмөргелік поор, улустун азыл хереенге килішкен.

Xereezen arattar, podunun nam, cazaanga paaštadyr algaş, po ar-azında uluq cedilgelerni cedip ar, ыlangьja хөј nilittin azy-agyj cerleriniñ azylynda kirzip turar. Po tugajında, karacangьs kooperas azylynda xereezen kaad-ыrlarны topular ap көөрге polza:

Kozkoop targazыnda 1 kizi, sadьq surgaksыnda 1 kizi, sanaksыda 6 kizi, sadьqсылarda, caa peletker turarlar-пиле кады 12 sadьqсы хереезен пар, паза XOORXE stolovajыnda 2 kizi, SSRE-nin Kazan ter xoorajыnda kooperastыñ tuskaj ertemnioleri poor өөрөнір турar 3 kizi par. Оон ыңaj kooperastыñ хуусу кезигу-ny хереезенner 8.000.

Мон ар көөрге, TAR-ның nasional kooperазы, хереезенner-ни kooperastыñ рзық каадыр poldurayыnga, olarны podun-ce-

eviledep kaadyrдыр турар to-dargaj tur.

TAR-ның nasional kooperазы-ның хереезен каадырлар pisterniñ cedip ar turar cedişkineribis-пиле cergelestir, cetpes cyulderi-bis polza:

1. Kaadyrдырның kol sorulga-зын pilip, kылыр azyldың arga-te-xniinge рзық каадыр поор өөр-өнір şыдавajын турar-pis.

2. Camдыкта aзыл şagындan ozaldaar coruktarnы yndyre-peer-pis.

3. Sadьqсы хереезенner, sad-ьq aзылың argazыnga mergezip өөрөнір şыдавajын турar.

Kooperastыñ kaadyrлар хере-езенner, pygy telegejnij tarlatkan хереезенneriniñ ekki хyny—Mart 8-ke cedişkinniq uzurazыtыbьsta, po cetpes cyulderibisti cok kы-гаş, cыny kылыр-pis teer polza:

a) Kaadyrның kol sorulgaзын pilip ar, sadьqның arga-te-xniinge tyrgen mergezip өөрөнір, ar-at conga eeldek, şalyрсы azylda-ar polgaş massalyq azyldы cor-udup turgaş өске хереезенnerni pottarybьs-ce tьrtьrkaadyrдыр alьыnga kol sorulgaыñ salьылы-ar.

b) Aзыл şagындan ozaldaыajыñ, aзыл şagыñ şalyртық aзыglар, şьnarlyq azyldaş, өске pydyrylge cerlerinde хереезенnerge yleger-cizek көргыzeeliner.

c) Karacangьs sadьqсы хере-езенner eves, paaštayr azylda pol-gaş ыlangьja sanaksы хереезенner, ol aзыlynga mergezip өөрөнірin kыzar.

d) „Kaadyrлар pottarybьñ pil-

in kodyrer, praktik aзыlga өөр-өнір, aзыlynga хабьssalgalьq turar, nasional kaadyrны peletker tu-gajыnda sovet xamaattыbь eşler-niñ tuzalamсызын көөry cugula polgaş olarныñ-пиле хабьsaаны ekki tudar xerektiq, kaadyrлар ol turgan-turgan ceriniñ aзылы-ның arga-majыlynga өөрөнір uzur-luq“ ter, Kaadyr kildiziniñ er-gelekci eş Talaj-serennin ajttь-şkыnyñ pistiñ хереезенner ekki kuyssedir uzurluq.

e) 1935 сыдын 10 da Тыва төр кооптун каадыр tugajында xuraldaan xuralыnga, pistiñ ынак paaštыcsыbьs eş Tokanыñ koop-eras aзылың caartтыр, ыlangьja kaadyrны рзықlaarynga pergen ajttьşkыnyñ kuyssediringe pygy kыzybьsty salьp, nasional koop-erazыñ kaadyr-пиле toldurup, pa-za aragaccы, calgaа, megecci cor-uktar-пиле пір kыş evileldiq tem-iszeziiliner.

f) SSRE-de slaxanof şimceeş-kliniñ ylegerin ar azyldaар pis-tiñ kooperas aзыlynga en cugula cybe төleede, ekki eeldek, şalyр-сы azyldaş paraan saarylgaзыñ tyrgedediiliner.

g) Kooperastыñ хереезенneri, Mart 8-tin хynynde, pygy sadьq magaz'inneriniñ iştin arьq şeber turguzup, lozun eldep cybe-пиле şimip, paза oon-таа өskeler-пиле uk хynyñ koncuq cedişkinniq erttireringe amdьgaaştan pelet-kenniiliner.

Тыва төр коопта хереезен Kalgakpan.

Кызыл-хоорайның kultur turuzun sajьbradybьlyңar

1. Кызыл-хоорай сы-сыда-ла өзүр sajьbrar турар-пиле кады, азылың, ал-бан хаарлар көүдөйр турar, en ыла-гыja nasional kaadyрлар koncuq tyrgen nemezip өзүр turar. Moon ar көөрге, aзылың, албан хаарларны kultur amdьraly хын pyryde negetti-nip turar-пиле кады, хоорайның kult-ur turuzы пір төмөргелік negettiniр turar.

2. Хоорай komunal aзыl-agьjыныñ kol sorulgaзы polza, podunun xolun-da turar pazyñ-palgady-пиле aзылың-нар polgaş албан хаарларны хандьrар. Пір tugaar eelceqde kыraydzettiқ org-anizastarnыñ kaadyr aзылыңнар, ал-бан хаарларны хандьrар sorulgalьq.

4. Am yjede Кызыл-хоорайда муң aзық pazyñ par turza-таа, оон iştin-de хоорайның komunal aзыl-agьjыныñ pygy pazyñparybьñ sanь 100, оон iştinde 8 pazyñ албан kontora ceri, 7 pazyñ sklattar poor turar polgaş kizi olurur turar pazyñ 85 sannыq, ында uruq-taryb-пиле кады curtтар turarlar 516.

4. Am olurur pazyñ xeregler turar ulus көүдөйр turar polgaş moon songaar moon-таа хөј sannыq kizi, oran-pazyñ xeregler appar tur. Хо-орайның komunal aзыl-agьjыныñ xol-un-da turar po 85 sannыq kizi olurur pazyñparybьñ şьnarь koncuq pagaj-elер ergizeen, camдыbьz yrelir cetken, 40-50 сыл polgan ergi pagaj sook, kultur cok, am podunun өrttee 300-400 akşa, ol pazyñnyñ septeer teerge, маңаа 600-800 akşa херек poor tur-ar, мыскагаş pazyñnyñ şьnarь pak-сырар turar tur.

5. Ol pazyñ-palgatta] curtтар olu-rar curtakсыларныñ talazындan, oran pazyñnyñ aзыglар edileeri koncuq cet-pes, aar-saar picce yurmek septelge-eni sagьş salьp selip septeeeri cok, харьп pazyñnyñ хаalgazыñ polgaş oon-таа өске cerlerin podun и кара turazы-пиле kadaq şortu-пиле yttep yregder каан poor. Оон хоорайның komunal aзыl-agьjыныñ ceringe, „at poldum, pazyñnyñ cugajladьr septedip periner“ ter, хын pyryde keer ijk-ke азь „akşa ekkelineer slerniñ, pazyñnyñ 15 akşa-şadan kudu septelge kыldam“ ter kелir ulus kajь хөј, paза camдык eş-ter, „oran-pazyñ tugajыñ pistiñ-пиле таарьр cugaalazьr ar şыдавас, харьп ystykyk teedi cerlerde caryldazьr cetken poor turlar. Po yjede Кызыл-хоорайның şel-teviskeeri kalbarьp, aзы-лың, албан хаарларныñ sanь өзүр

turza-таа, хоорайның komunal aзыl-agьjыныñ pazyñ-palgadyныñ өspejи turarыñ polgaş cer-ле oranыñ хөрен-ги kызынұң cuga turarыñ pilze cogu-ur eşter.

6. Хоорайның komunal aзыl-agьjы-ныñ ceri, moon songaar хоорайның şölyn kalbarittыr, oran-pazyñnyñ kandy-q пір arga хeregler nemep tudup turguzarыñ polgaş ergizeen oran-paz-ыныñ selip septeerin oraldayр turar. Po ajttьrғыnyñ kuyssedip alьrda, kara-cangьs kыryneniñ сыл pyryde tuzazы-pilę polgaş tus pyry aзыl-agьjы org-anizastarь podunun şugumu-пиле tuduq septelgeni onza sonurgap corudar-ындan polur.

7. Oran-pazyñnyñ хьналдазын сыда iji ndaa corudup turar, kым пір kizi-niñ curtтар olurgan pazyñnyñ ijk-pe, азь албан cerin хьнар көргени-пиле, аңаа uluq, picce septelge onza хере-gelettiner uzur tavaryssa, оон şyudeli 15 akşadan kudu polur polza, ol cu-rttakсы kizi podu төleer ijk-pe, азь оон албан ceri төleer, пір eves texn-ikterniñ хьнааны-пиле 15 akşadan өy septelge kыlgan polza, хоорайның ko-munal aзыl-agьjыныñ ceri төleer.

8. Kым пір kizi olurur pazyñ хере-glep kelgeni-пиле аңаа тывыскап pаз-ыныñ paaštajь septelgezin kыlgan polza, оон şyudelin хоорайның ko-munal aзыl-agьjыныñ ceri төleer, пір eves өске septelge ynmeeñ, cyk-le cugajlaan, cuqgan polza, оон şyudelin ol kizi podu төleer ijk-pe, азь оон албаньныñ ceri төleer.

ТАЛЫЛАРЫ: 1) Pazyñnyñ cugajлар cур kaarga, ol septelge kыrışьs polgaş пір pazyñnyñ пір сыда 4-5 udaа cур cugajlaar akşa cok tur, 2) texnik хь-naйда-пиле көзылgen kandyq-таа sep-telgeni kыlgаш, cур cugajlaan-пиле кады niitti şyudelin хоорайның ko-munal aзыl-agьjыныñ ceri төleeri албан tur.

9. Oran pazyñnyñ septelge selajilge-zi koncuq ozal-oozum corup turar-ыныñ kol cыldagaаны polza:

a) Aзыl-agьjыныñ хын pyryde cor-udar aзылыңnyñ planь yrgylycy yrelip turar, cizeeleerge, po хын пір pazyñ-nyñ хаalgazыñ septeer teer polza, пір cerden пір kizi meeñ suugum pu-stup kалды ter kелir, оон ol хаalganь ol хын kылажыñ, jaap-la temgi kizi-niñ suuguzun kылыр uzur tavaryр-keer, пір kol cыldagaаны ында.

b) Material talazы-пиле koncuq ma-nadьr turar, cizee: хоорайның kom-

nal aзыl-agьjыныñ ergezinde ыjaş ma-terialдың cepcek херекселі cok cybe төleede, tuduq septelgeni yzyk cok ыjaş materialь-пиле хандьrар koncuq perge polgaş kaaş-таа хонuktarda ulaşтыр ыjaş tiler zavottu tilep turar cyulder yrgylycy turarында polur tur.

c) Tuduq septelgeniñ пір kol хере-gleer cyulderi polur temir, janьz-yanьz kadaq, cyзын-paazyñ puduk, pazyñ сыskыr хendir, oon-таа өске onza хереглиқ materialdar kooptun cerinde turar polza-таа, monu koop-tan şaq taraazы-пиле хандьrар peeri koncuq cetpes turar. Encangаш tuduq septelge пір saadap turarь ында.

10. Komunal aзыl-agьjыныñ oran-pazyñnyñ curtтар olurur camдык eşter, pazyñnyñ хөleziniñ өj-şanda төleр perьs polgaş podunun kara-turazы-пиле pazyñnyñ орнаар soluur, cok polza, ol хевеер кааркаş coruj-paar, ol een turgan pazyñnyñ suugu, songazыñ uruq-taryq polgaş camдык kalcaa ulustar yregder puzup каан turar cyulder kajь хөј.

11. Pazyñnyñ хөleziniñ төleerde, aj pyryde 5 caada төleр turar. Пір eves төlees polza, хын erttirgeni tudum пір хуи хөleр альр polgaş оон ertse torgap şilder uzurluq. Кым-таа kizi olurgan pazyñnyñ унер apparza, ol pazyñnyñ хоорайның ko-munal aзыl-agьjыныñ ceringe tuzaar peer polgaş өrttek хөleziniñ кады төleр peer.

12. Kым kizi узun кьска-таа хуи-ssanыñ iştinde curtтар turgan pazyñ-ыñ, хоорайның komunal aзыl-agьjыныñ cerinden cөpşeerel cok ornar solup cer-ле polbas, paза ol ыскаş, stol, sandaj, şkaif cergeliq албаньныñ et-xe-rekselin caryр sadьp, азь амь-xuuz-unga aзыglар cer-ле polbas.

13. Kым пір kizi, азь албан cerin-ge elektrи сырыñ хереgleerde, lam-baнь (ot şilin, elektrи stanьzындan tuda өrttek-пиле sadьp альр polgaş ottu kыlgen şyudelin podu ijk-pe, азь албаньныñ ceri төleer uzurluq. Сы-рыткь хөleziniñ өj-şanda төlees po-lza, ol-la хын ottu yze kespi-şaan, ot өrtteen teletpi-şaan, оон podun şyuygy-ce şilcider appar tur. Мыска-гаşың сырыткь хөleziniñ өj şanda keep төleр turarь cugula.

Хоорайның komunal aзыl-agьjы-neriniñ targazы

Soren.

(Ulaңсыз соолгы солунда)

Aratkor kizi—solunnun көsky kar-aa, тыңнаңыр kulaa polur

Арат тыменин азыл-агыҥ пол-гаş polit. mederelin sergedip, er-tem kulturun ulam purungaар teşider coruktun en cidiq, en kыstyq cepsee polur, ARN TK-ның „Şьn“ solunnun aзылың sa-jьbradyr coruk kalbak arat con polgaş en ыlangьja kozuun, su-mularda, aзыл pydyrylge cerleri-nde хамьк-ла aratkorларныñ хы-leelgezi polur uzurluq.

Cer-cerniñ aratkorлар solun-nun aзылыңa kirzip turarь eleen cedişkinniq polza-таа, ындьq-ла koncuq 100% ter sanap polbas. Camdak пір cerlerde aratkorлар-ныñ sanь хөј poordan өске, „Şьn“ solunga ceder, cetpes coruktar-ны ileredip, medee piziir coruу koncuq cetpes. Харьп camдык aratkorлар anaa cygeer-ле aratkor kizi-men ter adыñ kaastap алган coruур poordan өске, 4-5 cыld-ыñ ecizinde „Şьn“ solunga can-гыс таа medee material хажьrla-baan turar.

Respubliktiñ iştinde pygy arat-korларныñ sanь—631 kizi poor turar, оон iştinden „Şьn“ solun-

ga cybe pizip turar aratkorлар 381 kizi, solunga cangьs „a“ yzyk-таа pizip көрөөн, anaa-la adыñ kaastaan aratkorлар—251 kizi poor turar.

Po ystynde sannardan көөрге, pygy aratkorларныñ parьk-ла car-ттык хуuzu solunnun aзылыңa kirzip, ceder, cetpesti ileredip tu-ar poordan өске, a пір cartтык хуuzu polza, solun parlalgaыñ talazы-це podunun sagьзыñ sal-ьp, solunnun aзылың sonurgaar-dan turzuk, харьп podunun sor-ulgaзыñ kuyssetpejin, aratkor ter uluq attы хөј ар coruур turlar.

Аратkor kizi ter cybe polza, pistiñ „Şьn“ solunnun, cybeni көөр karaа, cybeni тыңнаар kulaa polur jozuluq turu-це, camдык aratkor eşter polza, anaa-la iji karaа сыгырага-pergen, murnunda cyy-таа poor turza көрөс, iji kulaa tьlejlеj-pergen, kandyq-таа şimeen poor turza, onu тыңnav-as. Cok ындьq eves eşter, arat-kor kizi ter cybe polza, karaа kesky, kulaa тыңнаңыр corup coruур uzurluq.

1936 сыдын egezinge cedir tus tus kozuunardan „Şьn“ solunda material pizip turar polgaş pizibеjin turar aratkorларны todargajlaarga:

№	Kozuunnar polgaş kыrynenin ylyetpyr cerleri	Material pizip turar aratkorlar	Material pizibeen aratkorlar	Kattыşkaş
1	Parьp-xemcik	51	54	105
2	Cөөн-xemcik	45	50	94
2	Uluq-xem	78	39	117
4	Kaa-xem	26	4	30
5	Tandy	21	25	46
6	Tees-xem	44	26	70
7	Tozu	18	3	21
8	Pii-xem	48	50	98
9	Kызыл-хоорajда	43	—	43
10	Kыrekonnм polgaş aldыñ uurgaj-larында	7	—	7
Şuptu tyny		381	251	631

Po ystynde san polza, tus-tus kozuunnarda aratkorларныñ solun parlalga talazы-це хандьr turarь koncuq cetpezin todargaj ajttьr turar tur.

Аратkorларныñ uluq nuruuzu solunnun aзылыңa kirzip turar polza-таа, cetpes cyulderi koncuq хөј turar, cizeeleerge, cer-cerde aratkorлар solun cagьlgazыныñ aзылың corudup, arat conu solun-це хандьr turar coruу kon-cuq cetpes turar, оон todargaj parьmdaazyñ murnunda yngen № 9 (510) „Şьn“ solunda „So-lun cagьlgazыñ namdatpaaly“ ter, Redaksь cerinden pizeen cy-ylde todargaj ajьtkan.

Kozuun, sumularda aratkor or-ganizakсыларь polgaş хамьк-ла

aratkorларныñ am yjede sorulgaзы polza, пір tugaarында кьыştыñ uluq ажьлындан malды mendi сыл aзыр альр tugajында potta-рыñnyñ хамьк-ла kызын ol-це sa-лыр coruk koncuq uluq sorulga poor turar.

Am yjede camдык cerlerde cut aзылы poor turar tur. Cut-пиле temissezir tugajында, оон arga кемceen kajда, kandaq arat kon-cuq ylegerliq temissel corudup turarь,—ol tugajыñ pistiñ „Şьn“ solun redaksьзыныñ ceringe yrg-ylcy medeelep turar polgaş red-aksьnyñ ceri-пиле көdee aratkor-lar yrgylycy хабьlaalyq turar co-ruk cugula tur.

„Şьn“ solunnun aratkorunун surgaksьзы MUNZUK.

Nemeşkeni 144 paaş polgan

Uluq-xem kozuunu Temir-suq sumuzun 3 tugaar arvannыñ хamaattыларь 16 өреgeniñ malь-ныñ өskenin manaa san-пиле кө-ргыzege: 1934 сыда cылы—45, nek—137, хөј—301, өşky—140, kattыşkaş—623 paaş malдыq tur-gan polza, 35 сыда cылы—66, nek—160, хөј—406, өşky—135, kattыşkaş—767, nemeşkeni 144 paaş.

Malыnga peletkeen sigeni 34 сыда 2420 puut turgan polza,

35 сыда 3840 puut, eriken cыl-daazындan 1420 puuttu artыtkka peletkeen.

Moon ар көөрге, cazak, nam-ныñ mal aзылыñ sajьbradyr teen lozunun pistiñ arvannыñ хamaat-тыларь kuyssedip turar tur.

Am po 36 cыldыñ кьылында malьbьstь ажьлыды cut-пиле өlym-cidiminden kamgalар turgаш, am po turganьндan каaş хуи artтык sajьbradyrыñ oraldayылынар.

Арван targazы Xuurak.

Margyldaavystyň 2 tugaar tynnelinde 1.908 sagylgaly poldubus

По 36 сьлда солун сагыгзынь тугаьнда Сөөн-хемчик козууну pile pistin Парып-хемчик козууну margyldaа салган polgaj. Am uk margyldaavystь kyysseidip turagьbьs polza:

Sumular adь	„Şyn“	„Revane şynь“	„Byleten“	„Xostuq arat“	„Purun-gaар“	Şuptu
1. Kөp-sөөk . . .	51	43	11	30	—	135
2. Ajangattь . . .	64	43	6	4	—	117
3. Xөл	85	91	26	80	—	282
4. Kara-xөл	62	44	30	—	—	136
5. Sagly	54	43	23	—	—	120
6. Şuj	41	34	1	1	—	77
7. Kargь	25	21	17	2	—	65
8. Askь-parlyk . .	14	19	8	12	—	53
9. Ergi-parlyk . .	59	53	17	52	—	181
10. Kьzyl-tajga . .	64	57	18	39	—	178
11. Xөndelen . . .	81	71	3	1	—	156
12. Şekpeer	34	5	11	44	—	94
13. Ak	40	68	22	—	—	130
14. Kьzyl-mazalyk .	52	73	22	28	9	184
Tyny	726	665	215	293	9	1908

По sandan ap көөрге, Сөөн-хемчик козуунун азыр турар polgaş solun sagylgazy cygeer corup turar ter polur. Ындық polza-taa cyk-le Сөөн-хемчик козуунун мурнар corup turar po-ordan paşka, uk cagyьr teen sa-nybьstьd am cyk-le kezii kyys- sedip algan-pis.

Blangьja moon iştinde Kargь, Askь-parlyk, Şuj, Şekpeer, po sumular paza-la kudurukta sөrt- tyunyp corup turar. Öske-taa sumularnyň sagylgazy eweş pol- gaş camdyk sumular 3-6 aяlar xiuussalyq sagylgazy көөydep

turagь-pile şьnarь kudular turar.

Ыncangaş, solun tazьbьr poştacc- ьlar murnukku cьldar ьşkaş, arat connu cagaan solunun cer araz- ьnda saadadyr iяik-pe, өөnge ьşta- ndьr aзыр algaş olurup peer coruktu şuut uzutkaар polgaş sumunun хамык алван хаакcьлар paza arat condan poştaccьларnyň aзыbьň şaq yrgylcy хьнар көгүр, coguuru-pile edip ar turagь cugula.

Sumunun хамык алван хаарла- ьr sagylgany ulam yrgylcyler! Nam. kozkomunun targazy Padan-ool.

Margyldaavystyň 2 tugaar tyneli

Saryq-septe 1 tugaar nam uy- ru, Paj-xaak-xoorajda 1 tugaar nam uyru-pile parlalga sagylga- ьbьň tугaьnda margyldaavystьň 2 tugaar tynnelin көгьyzerge polza:

„Şyn“ solun cьl xiuussalyq— 25, aldy aj—6, „Revane şynь“ cьl xiuussalyq—19, aldy aj—6, „Byleten“ cьlda—21, „Xostuq- arat“—24, şuptu kattьşkaş—101.

Am 3 tugaar tynnelde şuptu cьl xiuussalyq sagylgany cedip alьr-pis. Sumuda aratkor organizakcьbь P. Cimbiil.

REDAKSьDAN: Eş P. Cimbiilini piżeenin көөрге, uk margyldaav- ьbьň cogum kaaş xiuun kyysseidip alganь polgaş cer-le cezeni cagь- dar teeni—ol tугaьň piżeeini cet- pes tur.

Хайьран хойларнь-аа!

Улуq-хем козуунунуň Şaga- an-aryq sumuzun 15 tugaar ар- ьbьnda nam kezigyny Samьraң teerzi, po caldy 1 aяbьň 8 ху- nynde хойun een cerge syrup kaaş, өөnge oorgalar udup cьd- ьrda, tajьbьr pөyler tavazьr ke- lgeş kьbьr kaan tur-ijin.

Oon turup kelgeş, arga-pe, am хej-le „xalak-xalak“ ter turgan. Uleger cizek көгьyzer uzurluq nam kezigyny kizi ьндық yleger cok turarga kajьn poor, хайьран хойларнь, cer-le konciun—aa (!?) KÖRGEN-KARAK.

REDAKSьDAN: Aratkor „Kөг- en-karak“ seen po piżeen cyu- lynde cetpes cybe polza: ceze хойun cigenil, kaaзын artьrgan- ьl teerzin todargaj piżeein tur- sen. Moon songaар san talazь- pile cyu-taa cybeni todargaj pi- ziir uzurluq.

Kьzyl-xooraj

Өске уйрлери azaalyңар

Сөөн-хемчик козуунунуň Ха- ьrakkan sumuzunda ARN-ньн 4 tugaar uyryny 18 sannьq ke- zigynneri 21 solun cagyр algan. Oon iştinde „Şyn“ solun 15. Mo- on көөрге, „Şyn“ solunnu am- ьaa 3 kizi cagyьbьn turar.

Am parlalga pygydezin 100% cagyр algaş, öske uyrleri azaa- ьңar. SEREN.

137 kezek solun cagaan

Парып-хемчик козуунунуň Kara-xөл sumuzun cagyрга ce- ri, nam, areve, OKTE uyrleri- den arat connu orituzunga sur- tьalьn salьr turgas, „Şyn“ 63, „Revane şynь“ 40, „Byleten“ 34, kattьşkaş 137 kezek parlalgaş cagyр algan.

Moon songaар ulam yrgylcy- eer-pis.

OKTE uyryny targazy Araptan.

Tonduptun ьjancьbьn-aa!

Pii-xem козуунунуň sadьq magazinnerini хьnalda sanazьbь- kьbьn еrtireri-pile Тьва төр ко- роптun paaştaар cerinden tomy- ladьr kelgen Tondup teerzi, 36 cьldьn 1 ajda Tarlaqda salьr magazine kelgeş, myn maga- zinniñ sanaşkьbьň şala-pula kьl- gan poor coruj, myn magazine paraan sagylgazy kьbьr-pile tus sumun arat connu, хamaattь con-pile kattaj cьbьr algan.

Myn xuraldь aзыdarьga cap- tar turda, kyzyr Tondup araga izip algan, хөл-cok medereen, idik-xevinde suuk albannar algan, klupta cьlgan хej connu ara- ьnda annaştangan cьbь.

„Кьмнь, кьм мурнаар евес“ teenini izi-pile

„Кьмнь кьм мурнаар евес“ тер, eş Ojduptun cyuly-pile, № 91 „Şyn“ solunda TTK-ньн or- alaар targazь eş Torlaazьkьn pi- ьeen cyulyn, Парып-хемчик ко- зуунунуň Kargь sumuzunda ma- ьgьbь sadьbьň ergelekci Tон- dar men mьncaar kyyssettini.

Podum Тьвань şuptu parlal- gazy cagyьr algan-men, öske arat conga solun parlalgaş az- ьk-tuzazьn tajьbьrлар turgas 20 kizige solun cagyьtm. Podum xuumda aқam-pile 5 kizige so- lun cagyр perdim.

Am paza 20 kizige solun ca- ьgьdarьn хyleenip tur-men. Ыncangaş, Kara-xөл-pile Teelide ma- ьgьbь ergelekci meen ylegeri- mni alьnar ter kьbьbьr tur-men. Kargь majьbьnda TONDAR.

Xaraalda areve uyryny aзыbь

Xaraal aldyн uurgajьnda areve uyryny aзыbь ekkі corup turar. Cyl teerge, kьbьr aзыbь plannьq, kezigynneriniñ massa- ьq хuralьn yzyk cok corudup turar. Tus uyryny kezigynneri araga-tarьbь işpes, aзыl yspes, mьncangaş konciy ylegerliq az- ьldar turar.

Tus uyryny kezigynneri „Şyn“, „Revane şynь“ solunnaşь şuptu cagyр algan. Cьbьbьşkьn pөgy- mnerinde şuptu өөrenip turar. OKTE, RTO, profes kezigynner- inde şuptu kirip algan. Тьва pi- zik pilbes arevecci cok.

Cedişkinni aзыbьga menee- lgenmejin moon songaар ulam cedişkinni aзыldaар cugula. Ыncangaş pydyrylgenin planьn kyysseidinge arevecciler murna- kьbь polur uzurluq

Pistin өөredilgebiske polur coguuru-pile tuzalazьr көгьner

Tandy козуунунуň Eleges su- muzunda 2 aj xiuussalyq likpu- ntu surguulu 5-6 cerge turgazь- pile, sumu, arvan cagyргal- ьr polgaş nam, areve uyrleri- den cugalaşkaş, am pir tugaar pө- lykty Öl-aryqda turguskan. Myn turguskan surguuldarьn өөre- nir cyulderinge хегегег cyulderi eleen cetpes. Cyl teerge, kь- dьraaş, karandaş polgaş oon-taa öske cetpes cyulder eleen. Ыncan- gaş өөrenide konciy perge poor turar tur.

Po tугaьnda pistin idegeeriv- is polza, sumu cagyрга polgaş nam, areve uyrleri den pottuq tuza көгьyzerin konciy kyzep tur-pis.

Likpuntu paşkьbь Tuganьbь.

Eryu tyrymyn 18 cyulyn tajьbьbь (17 cyuly № 4 „Xostuq arat“ ter solunda)

18 cyul. Niittige tuzalyq aзыl kь- ьr, алван cerleri iяik-pe, organizasta- ьbь, aзы tus-tus aзыcьlar polgaş xuu kizilerni aзыbьnda ol-po cetpes cyulderni ileredip turgan tees, kore- spondencilerni (aratkorlarnь) өlyrer iяik-pe, aзы etteп turgas kezede iяik- pe, tyr şaqda aзыl kьbьr şadabas kь- ьr kaар polza, oon jalazьga,—pir cьldan eweş eves xiuussa iştinde şьngьbь хорugdap, aзы ol cokka şel- eezin kazybь, onza aarttadyr uzur ta- ьarьşkanda poolap өlyrer.

Monu tajьbьrларга

Kьm pir aratkor kizi turgas, kajь pir алван, organizastar cerleri iяik-pe, aзы tus-tus aзыcьlar polgaş xuu kiz-

ilerni aзыbьnda konciy cetpes pag- aj cyulder turarga, solunga iяik-pe, aзы öske kandyq pir cerlerge ol cet- pes aзыldarnь ileredip yndьrerge, onu ileretken tees, aяaa xoradaaş, kьm pir kizi, uk aratkornu konciy өzeen podap paak көгьş, өlyrer iяik- pe, aзы kezede iяik-pe, tyr şaqda aзыl kьbьr şadabas kьbьr etteп sok- kulaар polza, mьndьq kemniq хerek kьlgan kizini uk хегегег aar-clik şьnar pajdalьn хьнар тьpkaş, po ys- tynde aяtkan kemceqni kajь pir tavaryşkany-pile jalaga onaар şilder uzurluq tur.

Ystyky şygyryn kezigyny Sunduj. (Ulanьbь seoly solunda)

Xiuussazь ertken өreleriniñ төлөner

Tees-xem козууну көdee aзыl- agьj skladyнda maşina cepsek ceep algan arattarnьn төлеer xiu- ussazь 35 cьldьn 12 aяbь 1- de өy erte perdi.

Maңaa xiuussazь ertken өre- lerni todargajlaarga: 1931 cьlda ceeli algan 7 kiziniñ kьbьnda 480 akьa 5 көр. xiuussazь еrtti. 1932 cьlda ceeli algan 2 kizide 347 akьa 72 көр., 1933 cьlda ceeli algan 8 kizide 567 akьa 50 көр., 34 cьlda ceeli algan 12 kizide 526 akьa 95 көр., 35 cьd- ьda ceeli algan 29 kizide 1796 akьa 50 көр., kattьşkaş 58 kizi- niñ algan ceelizinden 3718 akьa 72 көр. xiuussazьdan ertken.

Po ceeli algannarnьn хөj kezii polza, Şuurnak, Cьrgalandь, Er- zin, Paj-taq sumularьnь хama- attьlarь polur.

Ceeli algannarnьn xiuussazь ertken soonda aj-pyryzynden 1 akьa 25 көр. nemees хөө tьrt- tar appaар polgaј.

Ol coruktu pile-tura xolunda tutkan керee piżin көbьş, cyk- le coguур cerinden neger keer- in manap olur cyulder par tur.

Po polza, ceelinin curumun- ga таарьşpas polgaş өre algan kiziniñ podunga şyut yner ap- paар polgaј. Ындық төлеede, al- gan өrezin sagьş covap, coguур өj şaanda төлеer uzurluq.

Tus козууну көdee sumu, arvan cagyргalarьn, ol өre- ziniñ xiuussazьn еrttirgen arat connu tyrgen төledinge arga kemceqlerni alьr cugula.

Am yjede pistin sklatta 36 cьl- ga peletkel kьbьr ekkeldirgen taraanь keskeş oktaар maşina, sigenni kezer, pөler maşina, taraa cazar maşina, syt maşina, an- dazьn, iliir, ciik terge, aзыcьn terge—mьndьq cyulder par.

Monu ceep alьbьn curumu polza, cys aқadan kudu өrtte- tiq maşinanь cartьk өrtteen төleeş ap polur. Cys aқadan өy polza, 35%-zun төleeş ap polur tur. Moon-taa öske tuda akьa- pile sadьr alьr aar-saar cyulder par. Monu turalaар ulus keep sadьr ap polur.

TXK k/a skladyнn ergelekci Syryң-cap.

Хайьран ьjaştь cөp aзыglaan polza-aar

Парып-хемчик козуунунуň Ergi-parlyk sumunun arat conu pottarnьn ekkі turazь-pile kьzyl pulun kьbьr tees 200 хire pazь- ьn ьjaştь tyzyryp algan turgan, am ol ьjaştь kajda kьzyl-pulun kьbьr poor-iяik, харьn ol cerde aaldar ottulup kaарkan.

Paza ol kьzyl-pulun kьbьr- ьda хегегег-pile 300 хire akьa cьbьr, tuzalamь tilep algan tur- gan, am ol akьanь kajda kьzyl- pulun kьbьr poor-iяik, ol sumu-

nun targalarьn ta kajь cooq- lap-kaanь pildinmejin turar.

Arat connu tuzalaan akьa mөngynь polgaş tyzyryp pergen ьja- ьbьn uluska ottulduvayьn, tuzal- amь akьazьn pottarь cooqlavayьn kьzyl-pulun kьbьr algan polza, ulustun еrttem kulturun көdyeride konciy uluq tuzalyq polur-iяik, po targalarьn pir aajь- ьn coguур cerden kemceq alьr poor ter kulak-salьr olur-men. Xomudakcь.

Pistin харьbьbь

CXK Mөgdyn—Şemi sumuzunda 8 арannьq kultur aзыbь corudup tur ter piżeeni еrengeј poldu. Paza ol samuda likpuntu surguuluñ өө- enip еrtken tугaьn piżeeninde kan- dyq-taa cedilgezi pildinmes poldu.

CXK M. Cyldym—Iziq-kara su- muzun şaңcьda turguskan likpu- ntu surguulu 16 kiziniñ өөreneniñ ьnda хana solununga cьbьr piżip көр.

Kьzyl-xoorajda „Aaryq ulus pir eezi“—kyremnelge cerinde kizi pyryt- keer cerde Mancьk-oolduq eeldek ewes pajdalьn piżeeninde, kaza, kьm- ьn pyrytkelin saadatkañ pildinmes tur.

UXK Kara-talda „Xomudakcь“— Syryңnama-pile Ojdupraanь tугa- ьl хamaarьbь ceringe medeele.

Uluq-xemde P. Maazьk—Temir- suqda Cьbьq-kьs хойraktap tur ter piżeen cyulyn tapьr polgan.

UXK Kara-talda „Хьнар-pilir“— Samalanь tугaьn piżeeniñ şьnar cok polgan.

Харьssalgalyq redaktor Lyndyp.

Carlal

Өjynde ciik өrttekke

—aзыcьn aattar sadar tur.— XOORXE-niñ aat kazaazьnda aзыl-agьj ergelekci Xolazьktan ajttьrьp alьr. XOORAJKOOP.

Tirazь 4.165

Kyrynenin 1 tugaar ьpogazьbь